

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-481/21 – 1

Asia C-481/21

Ennakkoratkaisupyyntö

Vastaanottopäivä:

4.8.2021

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Verwaltungsgericht Wiesbaden (Wiesbadenin hallintotuomioistuin,
Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämispäivä:

30.7.2021

Kantaja:

TX

Vastaaja:

Saksan liittotasavalta

[–]

VERWALTUNGSGERICHT WIESBADEN

VÄLIPÄÄTÖS

Hallintoriita-asiassa

TX,
[–]

kantajana

[–]

vastaan

FI

Saksan liittotasavalta,
edustajanaan Bundeskriminalamt Wiesbaden (Saksan keskusrikospoliisin
Wiesbadenin yksikkö),

[– –]

vastaajana

asiassa, joka koskee

tietosuojaa,

Verwaltungsgericht Wiesbadenin 6. jaosto – [– –]

[– –]

[– –] on päättänyt 30.7.2021 seuraavaa:

I. Asian käsittelyä lykätään.

II. Unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1) Onko luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 (EUVL L, 4.5.2016, s. 119) (jäljempänä direktiivi (EU) 2016/680) 15 artiklan 3 ja 1 kohtaa, luettuna yhdessä 14 artiklan kanssa, tulkittava direktiivin (EU) 2016/680 54 artiklan valossa siten, että siinä sallitaan kansallinen lainsäädäntö,

a) jonka nojalla todellisuudessa tallennetuista tiedoista vastaavaa elintä ei ole nimettävä, jos tietojen käsittelystä ollaan vastuussa yhteisesti, ja

b) jonka perusteella tuomioistuimelle voidaan lisäksi olla antamatta aineellisia perusteluja, jotka koskevat tietojen antamisesta kieltäytymistä?

2) Jos kysymyksiin 1 a ja 1 b vastataan myöntävästi, ovatko direktiivin (EU) 2016/680 15 artiklan 3 ja 1 kohta yhteensopivia Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa säädetyn tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden kanssa, vaikka tuomioistuin ei voi näin ollen

a) kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti haastaa menettelyyn useita vaiheita käsittävässä hallinnollisessa

menettelyssä toista osapuolta, joka on asiasta tosiasiallisesti vastaava viranomainen ja jonka on annettava suostumuksensa tietojen antamiseen, ja

b) tutkia aineellisesti, täyttyvätkö tietojen antamisesta kieltäytymisen edellytykset ja onko tietojen antamisesta kieltäytyvä viranomainen soveltanut niitä asianmukaisesti?

3) Loukkaako tietojen antamisesta kieltäytyminen ja näin ollen perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisen tehokkaan oikeussuojakeinon epäminen lainvastaisesti perusoikeuskirjan 15 artiklassa määrättyä ammatillista vapautta, kun tallennettuja tietoja käytetään estämään rekisteröityä hakemasta tehtävää väitetyn turvallisuusriskin vuoksi?

Perustelut:

I.

- 1 Pääasian kantaja pyytää tietoa hänestä vastaajan INPOL-järjestelmään tallennetuista tiedoista. INPOL-järjestelmä on direktiivin (EU) 2016/680 21 artiklan mukainen yhteinen menettely, josta on vastuussa keskustoimipaikkana toimiva Bundeskriminalamt (keskusrikospoliisi, jäljempänä myös BKA) (BKAlain (jäljempänä BKAG) 2 §:n 3 momentti – poliisin yhtenäinen tietoverkko). Poliisin tietoverkossa tietosuojaa koskeva vastuu tietojen keräämisen laillisuudesta, tallentamisen hyväksyttävyydestä sekä keskustoimipaikkaan (siis BKA) tallennettujen tietojen paikkansapitävyydestä ja ajantasaisuudesta kuuluu toimielimille, jotka syöttävät tiedot suoraan INPOL-järjestelmään. Tätä varten on voitava yksilöidä vastaava toimielin (BKAG:n 31 §:n 2 momentti). Liittovaltion tietosuojalain (Bundesdatenschutzgesetz, jäljempänä BDSG) 57 ja 58 §:ään sisältyvien rekisteröidyn oikeuksien lisäksi poliisin tietoverkossa (tässä INPOL) tapahtuvaan tietojen käsittelyyn liittyy se erityispiirre, että Bundeskriminalamt antaa BKAG:n 57 §:ssä tarkoitetun tiedon yhteisymmärryksessä sen elimen kanssa, jolle 31 §:n 2 momentin mukaan kuuluu tietosuojaoikeudellinen koskeva vastuu (BKAG:n 84 §:n 1 momentin ensimmäinen virke).
- 2 Käsiteltävänä olevassa asiassa kantaja joutui turvallisuusselvityksen kohteeksi hakiessaan paikkaa musiikkifestivaalin järjestäjänä. Kantajan turvallisuusselvitys antoi ”positiivisen tuloksen”, mikä johti hänen hakemuksensa hylkäämiseen. Tämän jälkeen kantaja pyysi tietoja itsestään INPOL-järjestelmään tallennetuista tiedoista. Bundeskriminalamt toimitti osan 24.3.2017 syntynyttä vakavaa pahoinpitelyä koskevista tiedoista [– –]. Landeskriminalamt Nordrhein-Westfalen (Nordrhein-Westfalenin osavaltion rikostutkimusvirasto) väitetyksi poisti vastuussa olevana toimielimenä tämän päivämäärän INPOL-järjestelmästä kantajan osittaisia tietoja koskevan oikaisumenettelyn yhteydessä esittämän pyynnön mukaisesti. Landratin (piirikunnan ylin virkamies) Herfordin piirin poliisiviranomaisena lähettämän 29.7.2020 päivätyn kirjeen mukaan poistamiseen liittyvän tarkistuksen määräpäivä on kuitenkin 31.5.2027.

- 3 Kantajalle ilmoitettiin lisäksi, että myös muita häntä koskevia tietoja oli tallennettu. Hänestä tallennettujen tietojen saantiin liittyvän yleisen edun ja tallettavan elimen edellä mainittujen tietojen salassapitoon liittyvän edun vertailusta kävi väitetysti ilmi, että kantajan intressi saada tietoja käsiteltävässä asiassa oli toissijainen. Tämä epäminen ei myöskään edellytä perusteluja.
- 4 Kantaja nosti 3.4.2021 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen Bundeskriminalamtin 3.6.2020 tekemästä päätöksestä, sellaisena kuin se on muutettuna 2.3.2021 tehdyssä oikaisuvaatimusta koskevassa päätöksessä. Oikeudenkäyntimenettelyn aikana ja 20.7.2021 pidetyssä istunnossa Bundeskriminalamt kieltäytyi antamasta tietoja vastuussa olevasta elimestä myös tuomioistuimelle. BKA ei antanut niitä tuomioistuimen nimenomaisesta pyynnöstä huolimatta. Istunnossa BKA:n edustaja ilmoitti ainoastaan, ettei BKA ollut tietojen hallinnoija. Syytä siihen, miksi tämän tuntemattoman vastuussa olevan elimen säilyttämiä tietoja ei voitu toimittaa, kieltäydyttiin antamasta tuomioistuimen istunnon valmistelun aikana ja istunnossa esittämistä pyynnöistä huolimatta. Kieltäytymisen tueksi viitattiin ainoastaan tällä välin ilmeisesti poistettuun tietoon vakavasta pahoinpitelystä, joka perustui poliittisiin syihin. Tähtäkään osin ei kuitenkaan ole esitetty mitään täsmennyksiä.

II.

1. EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSKIRJA

5 Perusoikeuskirjan 8 artikla

Henkilötietojen suoja

1. Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.
2. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi.
3. Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista.

6 Perusoikeuskirjan 15 artikla

Ammatillinen vapaus ja oikeus tehdä työtä

1. Jokaisella on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa vapaasti valitsemaansa tai hyväksymäänsä ammattia.
2. Jokaisella unionin kansalaisella on vapaus hakea työtä, tehdä työtä, sijoittautua tai tarjota palveluja missä tahansa jäsenvaltiossa.

3. Kolmansien maiden kansalaisilla, joille on myönnetty lupa työskennellä jäsenvaltioiden alueella, on oikeus samanlaisiin työehtoihin kuin unionin kansalaisilla.

7 Perusoikeuskirjan 47 artikla

Oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen

1. Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.
2. Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään.
3. Maksutonta oikeusapua annetaan vähävaraisille, jos tällainen apu on tarpeen, jotta asianomainen voisi tehokkaasti käyttää oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

8 Perusoikeuskirjan 52 artikla

Oikeuksien ja periaatteiden ulottuvuus ja tulkinta

1. Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämisestä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.
2. Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettuja oikeuksia, joista on määräyksiä perussopimuksissa, sovelletaan niissä määriteltyjen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.
3. Siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa. Tämä määräys ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa.
4. Siltä osin kuin tässä perusoikeuskirjassa tunnustetaan perusoikeudet sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä, näitä perusoikeuksia on tulkittava mainitun perinteen mukaisesti.

5. Tämän perusoikeuskirjan periaatteita sisältävät määräykset voidaan panna täytäntöön unionin toimielinten, elinten tai laitosten oman toimivaltansa puitteissa hyväksymillä lainsäätämisyksiköissä hyväksyttävillä säädöksillä, täytäntöönpanosäädöksillä sekä säädöksillä, joita jäsenvaltiot antavat unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi. Ne voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistaviksi vain sikäli kuin on kyse tällaisten säädösten tulkinnasta tai niiden laillisuuden valvonnasta.
6. Kansalliset lainsäädännöt ja käytännöt on otettava täysin huomioon siten kuin tässä perusoikeuskirjassa määrätään.
7. Unionin ja jäsenvaltioiden tuomioistuimet ottavat asianmukaisesti huomioon tämän perusoikeuskirjan tulkittamisen ohjaamiseksi laaditut selitykset.

9 Perusoikeuskirjan 54 artikla

Oikeuksien väärinkäytön kieltö

Tämän perusoikeuskirjan määräysten ei saa tulkita antavan oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä perusoikeuskirjassa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa sitä laajemmalti kuin tässä perusoikeuskirjassa on sallittu.

2. Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680

10 Direktiivin (EU) 2016/680 15 artikla – tietoihin pääsyn rajoittaminen

1. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla rajoitetaan kokonaan tai osittain rekisteröidyn oikeutta saada pääsy tietoihin siltä osin ja niin pitkäksi aikaa kuin osittainen tai täydellinen rajoittaminen on välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide demokraattisessa yhteiskunnassa, ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön perusoikeudet ja oikeudet edut:

- a) jotta vältetään virallisten tai laillisten tiedustelujen, tutkimusten tai menettelyjen estäminen;
- b) jotta vältetään tuottamasta haittaa rikosten ennalta estämiselle, paljastamiselle, tutkimiselle tai rikoksiin liittyville syytetoimille taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanolle;

- c) yleisen turvallisuuden suojelemiseksi;
  - a) kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi;
  - e) muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamiseksi.
2. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä niiden käsittelyn ryhmien määrittämiseksi, jotka voivat kuulua kokonaan tai osittain 1 kohdan a–e alakohdan soveltamisalaan.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä ilmoittaa ilman aiheutonta viivytystä rekisteröidylle kirjallisesti, jos tietoihin pääsy evätään tai sitä rajoitetaan, sekä tällaisen epäämisen tai rajoittamisen perustelut. Tällaiset tiedot voidaan jättää pois, jos niiden ilmoittaminen vaarantaisi 1 kohdan mukaisen tarkoituksen. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä ilmoittaa rekisteröidylle mahdollisuudesta tehdä valitus valvontaviranomaiselle tai käyttää muita oikeussuojakeinoja.

11 Direktiivin (EU) 2016/680 21 artikla – yhteiset rekisterinpitäjät

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisiä rekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin tämän direktiivin mukaisen vastualueen, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritetään rekisterinpitäjien vastualueet. Järjestelyn puitteissa on nimettävä rekisteröidyille tarkoitettu yhteyspiste. Jäsenvaltiot voivat nimetä jonkin yhteisistä rekisterinpitäjistä toimimaan yhtenä yhteyspisteenä rekisteröidyille kysymyksissä, jotka koskevat heille kuuluvien oikeuksien käyttöä.

2. Riippumatta 1 kohdassa tarkoitetun järjestelyn ehdoista jäsenvaltiot voivat säätää, että rekisteröity voi käyttää tämän direktiivin nojalla annettujen säännösten mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan.

[– –]

4. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä dokumentoi ne seikat tai oikeudelliset syyt, joihin päätös perustuu. Näiden tietojen on oltava pyynnöstä valvontaviranomaisten saatavilla.

12 Direktiivin (EU) 2016/680 54 artikla – oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan

Jäsenvaltioiden on säädettävä, että rekisteröidyllä on oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, jos hän katsoo, että hänen tämän direktiivin nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia oikeuksiaan on rikottu sen takia, ettei hänen henkilötietojensa käsittelyssä ole noudatettu kyseisiä säännöksiä, sanotun kuitenkin rajoittamatta käytettävissä olevien hallinnollisten muutoksenhakukeinojen tai muiden kuin oikeudellisten oikeussuojakeinojen käyttöä, mukaan lukien 52 artiklan mukainen oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.

Direktiivin (EU) 2016/680 johdanto-osan perustelukappaleet

- 13 (44) Jäsenvaltioiden olisi voitava hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla viivytetään tai rajoitetaan rekisteröidyille ilmoittamista tai poistetaan se tai rajoitetaan kokonaisuudessaan tai osittain heidän pääsyään omiin henkilötietoihinsa siinä määrin ja niin kauan kuin tällainen toimenpide on välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide demokraattisessa yhteiskunnassa ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön perusoikeudet ja oikeutetut edut, jotta vältetään estämästä virallisia tai laillisia tiedusteluja, tutkimuksia tai menettelyjä tai tuottamasta haittaa rikosten ennalta estämiselle, tutkimiselle paljastamiselle tai rikoksiin liittyville syytetoimille tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanolle tai jotta voidaan suojata yleinen tai kansallinen turvallisuus tai muiden henkilöiden oikeudet ja vapaudet. Rekisterinpitäjän olisi arvioitava tutkimalla kukin tapaus konkreettisesti ja yksilöllisesti, olisiko oikeutta saada pääsy tietoihin rajoitettava osittain tai täydellisesti.
- 14 (45) Jos tietojen antamisesta kieltäydytään tai sitä rajoitetaan, asiasta olisi lähtökohtaisesti ilmoitettava kirjallisesti rekisteröidylle. Samalla olisi annettava tiedoksi myös ne seikat tai oikeudelliset syyt, joihin tällainen päätös perustuu.
- 15 (46) Kaikkien rekisteröityjen oikeuksien rajoitusten on oltava perusoikeuskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisia unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöjen tulkitsemalla tavalla, ja on noudatettava erityisesti kyseisten oikeuksien ja vapauksien olennaista sisältöä.
- 16 (47) Luonnollisella henkilöllä olisi oltava oikeus saada itseään koskevat virheelliset henkilötiedot oikaistuiksi, erityisesti, jos ne koskevat tosiasioita, ja oikeus pyytää tietojen poistamista, jos tietojen käsittely rikkoo tätä direktiiviä. Tietojen oikaisemista koskeva oikeus ei saisi kuitenkaan vaikuttaa esimerkiksi todistajanlausunnon sisältöön. Luonnollisella henkilöllä olisi oltava myös oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä, jos hän kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyttä eikä tietojen paikkansapitävyyttä tai virheellisyyttä voida todentaa tai jos henkilötiedot on säilytettävä todistelua varten. Erityisesti henkilötietojen käsittelyä olisi rajoitettava sen sijaan, että henkilötiedot poistetaan, jos erityistapauksessa on perusteltua syytä uskoa, että niiden poistaminen haittaisi rekisteröidyn oikeutettuja etuja. Tällaisessa tapauksessa rajoitettuja tietoja saisi käsitellä ainoastaan siinä

tarkoituksessa, joka esti niiden poistamisen. Henkilötietojen käsittelyä rajoittavia menetelmiä voisivat olla muun muassa valittujen tietojen siirtäminen toiseen käsittelyjärjestelmään, esimerkiksi arkistointitarkoituksiin, tai valittujen tietojen käyttöön saamisen estäminen. Automatisoiduissa rekistereissä henkilötietojen käsittelyn rajoittaminen olisi lähtökohtaisesti varmistettava teknisin keinoin. Henkilötietojen käsittelyn rajoittaminen olisi ilmaistava järjestelmässä siten, että käy selvästi ilmi, että henkilötietojen käsittely on rajoitettua. Tieto siitä, että kyseiset henkilötiedot on oikaistu tai poistettu tai että niiden käsittelyä on rajoitettu, olisi välitettävä tiedot vastaanottaneille tahoille ja toimivaltaisille viranomaisille, joilta virheelliset tiedot olivat peräisin. Rekisterinpitäjien olisi myös lopetettava kyseisten tietojen levittäminen.

3. Bundeskriminalamtista ja liittovaltion ja osavaltioiden yhteistyöstä rikospoliisiasioissa annettu laki (Gesetz über das Bundeskriminalamt und die Zusammenarbeit des Bundes und der Länder in kriminalpolizeilichen Angelegenheiten (Bundeskriminalamtgesetz, jäljempänä BKAG, [–]))

17 BKAG:n 2 §:n 3 momentti – keskustoimipaikka

[–]

3. Bundeskriminalamt hoitaa keskustoimipaikkana poliisin yhtenäistä tietoverkkoa tämän lain säännösten mukaisesti.

18 BKAG:n 31 §:n 2 momentti – tietosuoja koskeva vastuu poliisin tietoverkossa

[–]

2. ¹Poliisin tietoverkossa keskustoimipaikassa säilytettäviä tietoja koskeva tietosuojaoikeudellinen vastuu, erityisesti vastuu tietojen keräämisen laillisuudesta, tietojen syöttämisen hyväksyttävyydestä sekä tietojen paikkansapitävyydestä ja ajantasaisuudesta, kuuluu tiedot suoraan syöttäville toimielimille. ²Käsittelystä vastuussa oleva viranomainen on voitava yksilöidä. ³Hyväksyttävyydestä automatisoidussa menettelyssä vastaa vastaanottava toimielin.

19 BKAG:n 84 § – rekisteröidyn oikeudet

1. ¹Liittovaltion tietosuojalain (Bundesdatenschutzgesetz) 57 ja 58 §:ään sisältyvien rekisteröidyn oikeuksien lisäksi poliisin tietoverkossa tapahtuvaan tietojen käsittelyyn liittyy se erityispiirre, että Bundeskriminalamt antaa BKAG:n 57 §:ssä tarkoitetun tiedon yhteisymmärryksessä sen toimielimen kanssa, jolle BKAG:n 31 §:n 2 momentin mukaan kuuluu tietosuoja koskeva vastuu. ²Kun Landeskriminalamt antaa tietoja osavaltiojärjestelmästänsä käsin, siihen voidaan liittää viittaus osavaltion poliisin tietoverkkoon syöttämään tietueeseen. ³Jos

henkilötietoja korjataan ja poistetaan ja niiden käsittelyä rajoitetaan, ensimmäistä virkettä sovelletaan vastaavasti tietoihin, joita käsitellään poliisin tietoverkossa.

4. Liittovaltion tietosuojalaki (BDSG), joka on annettu 30.6.2017 [– –], sellaisena kuin se on muutettuna 23.6.2021 annetun lain [– –] 10 §:llä

20 BDSG:n 57 § – tiedonsaantioikeus

[– –]

4. Rekisterinpitäjä voi 56 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin olla toimittamatta 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja tietoja tai rajoittaa 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettujen tietojen antamista osittain tai kokonaan.

[– –]

6. ¹Rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle viipymättä kirjallisesti tietojen ilmoittamatta jättämisestä tai rajoituksesta. ²Tätä säännöstä ei sovelleta, jos jo ilmoittaminen aiheuttaisi 56 §:n 2 momentissa tarkoitettua vaaran. ³Edellä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua ilmoitusta on perusteltava, jollei perustelujen ilmoittaminen vaaranna tietojen ilmoittamatta jättämisellä tai rajoituksella tavoiteltua päämäärää.

7. ¹Jos 6 momentissa tarkoitettulle rekisteröidylle ilmoitetaan tietojen ilmoittamatta jättämisestä tai rajoittamisesta, hän voi käyttää tiedonsaantioikeuttaan myös liittovaltion tietosuojavaltuutetun (Bundesbeauftragte) välityksellä. ²Rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle tästä mahdollisuudesta sekä siitä, että tämä voi 60 §:n mukaisesti saattaa asian liittovaltion tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi tai pyytää oikeussuojaa tuomioistuimessa. ³Jos rekisteröity käyttää ensimmäisen virkkeen mukaista oikeuttaan, tiedot on annettava pyynnöstä liittovaltion tietosuojavaltuutetulle, jollei liittovaltion ylin toimivaltainen viranomainen tapauskohtaisesti totea, että tämä vaarantaisi liittovaltion tai osavaltion turvallisuuden. ⁴Liittovaltion tietosuojavaltuutetun on ilmoitettava rekisteröidylle ainakin siitä, että se on tehnyt kaikki tarpeelliset tarkistukset tai uudelleentarkastelut. ⁵Tämä tiedonanto voi sisältää tietoa siitä, onko tietosuojalainsäädäntöä rikottu. ⁶Liittovaltion tietosuojavaltuutetun ilmoituksesta rekisteröidylle ei voida tehdä päätelmiä rekisterinpitäjän tiedoista, edellyttäen, että tämä ei anna tarkempia tietoja. ⁷Rekisterinpitäjä voi kieltäytyä antamasta suostumustaan vain siltä osin kuin ja niin kauan kuin se voi pidättäytyä antamasta tietoja tai rajoittaa sitä 4 momentin nojalla. ⁸Liittovaltion tietosuojavaltuutetun on myös tiedotettava rekisteröidylle hänen oikeudestaan käyttää oikeussuojakeinoja tuomioistuimessa.

8. Rekisterinpitäjän on dokumentoitava ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin päätös perustuu.

21 BDSG:n 56 § – ilmoittaminen rekisteröidyille

1. Jos rekisteröityä koskevasta henkilötietojen käsittelystä ilmoittamisesta on säädetty tai määrätty erityisissä lain säännöksissä, erityisesti peiteltyjen toimenpiteiden yhteydessä, ilmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

1. 55 §:ssä tarkoitetut tiedot,
  2. käsittelyn oikeudellinen perusta,
  3. tietojen säilytysaika tai, jos se ei ole mahdollista, tämän ajan määrittämiskriteerit,
  4. mahdolliset henkilötietojen vastaanottajaryhmät ja
  5. tarpeen mukaan lisätietoja, varsinkin jos henkilötiedot kerätään rekisteröidyn tietämättä.
2. Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa rekisterinpitäjä voi lykätä, rajoittaa tai pidättäytyä tätä koskevasta ilmoituksesta siltä osin kuin ja niin kauan kuin
1. edellä 45 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittaminen
  2. yleinen turvallisuus tai
  3. kolmansien osapuolten oikeudelliset edut

vaarantuisivat, jos näiden riskien välttämistä koskeva etu syrjäyttää rekisteröidyn tiedonsaantiin liittyvän edun.

2. Hallintotuomioistuimista annettu asetus (Verwaltungsgerichtsordnung, jäljempänä VwGO)

22 VwGO:n 65 §:n 2 momentti

[– –]

2. Kun kolmannet osapuolet ovat osallisina riidanalaisessa oikeussuhteessa siten, että niidenkin osalta voidaan tehdä päätös ainoastaan yhdenmukaisin perustein, heidät on haastettava menettelyyn (välttämätön haastaminen).

23 VwGO:n 99 §:n 2 momentti

[– –]

2. Oberverwaltungsgericht toteaa asianosaisen hakemuksesta tekemällään päätöksellä ilman suullista käsittelyä, onko kieltäytyminen asiakirjojen tai aineiston toimittamisesta, sähköisten asiakirjojen toimittamisesta tai tietojen

antamisesta lainmukainen. Jos liittovaltion ylin viranomainen kieltäytyy esittämästä, luovuttamasta tai antamasta tietoja sillä perusteella, että asiakirjojen, aineiston, sähköisten asiakirjojen tai tietojen sisällön ilmaiseminen vahingoittaisi liittovaltion etua, Bundesverwaltungsgericht (liittovaltion ylin hallintotuomioistuin, jäljempänä myös BVerwG) ratkaisee asian; näin on myös silloin, kun Bundesverwaltungsgericht on toimivaltainen tutkimaan pääasian 50 §:n nojalla. Hakemus on esitettävä pääasiassa toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Tämä antaa hakemuksen ja pääasiaan liittyvät asiakirjat 189 §:n nojalla toimivaltaiselle kokoonpanolle. Ylimmän valvontaviranomaisen on esitettävä todisteet tai asiakirjat, joihin tutustuminen on evätty 1 momentin toisen virkkeen nojalla, tämän kokoonpanon vaatimuksesta, ja luovutettava sähköiset asiakirjat tai annettava evätyt tiedot. Se on haastettava tähän menettelyyn. Menettelyyn sovelletaan aineellisia salassapitosäännöksiä. Jos niitä ei noudateta tai jos toimivaltainen valvontaviranomainen väittää, että erityiset salassapito- tai tietoturvasyyt ovat esteenä asiakirjojen, aineistojen tai sähköisten asiakirjojen toimittamiselle tuomioistuimelle, esittäminen tai toimittaminen voidaan viidennen virkkeen mukaan saada aikaan siten, että asiakirjat, aineistot tai elektroniset asiakirjat annetaan tuomioistuimen käyttöön ylimmän valvontaviranomaisen määräämissä tiloissa. Jäljempänä olevaa 100 §:ää ei sovelleta viidennen virkkeen mukaisesti esitettyihin aineistoihin ja sähköisiin asiakirjoihin ja kahdeksannen virkkeen mukaisesti esitettyihin erityisiin syihin. Tuomioistuimen jäseniä sitoo salassapitovelvoite; päätöksen perusteluista ei saa ilmetä salassa pidettävien todisteiden, asiakirjojen, sähköisten asiakirjojen eikä tietojen laatu eikä sisältö. Muuta henkilöstöä kuin tuomareita koskevat henkilökohtaiset salassapitosäännökset. Siltä osin kuin Bundesverwaltungsgericht ei ole tehnyt päätöstä, päätös voidaan riitauttaa erikseen valituksella. Bundesverwaltungsgericht ratkaisee Oberverwaltungsgerichtin päätöksestä tehdyn valituksen. Valitusmenettelyssä sovelletaan soveltuvin osin virkkeitä 4–11.

III.

- 24 Direktiivin (EU) 2016/680 54 artiklan mukaan rekisteröidyllä on perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdan mukainen oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin. Tehokas oikeussuoja edellyttää, että tuomioistuimen on mahdollista valvoa hallinnollista päätöstä. Tämä edellyttää, että tietojen antamisesta kieltäytyminen perustellaan ja yhteisessä menettelyssä, kuten tässä tapauksessa INPOL-järjestelmän yhteydessä, nimetään riidanalaisista tiedoista vastuussa oleva viranomainen, joka on vastustanut tiedon antamista. Sen tehtävänä on antaa suostumuksensa tiedon antamiseen tai – kuten tässä tapauksessa – evätä se. Vastuussa oleva viranomainen [rekisterinpitäjä] myötävaikuttaa väistämättä ”monitasoisen” hallintotoimen antamiseen ja se on välttämättä haastettava myös hallinnolliseen menettelyyn (VwGO:n 65 §:n 2 momentti), koska jos suostumus on evätty lainvastaisesti, tuomioistuimen on korvattava se tuomiolla. Ilman tarvittavaa suostumusta BKA ei nimittäin voisi antaa mitään tietoja (BKAG:n 84 §:n 1 momentti, ensimmäinen virke). Jos tuomioistuimelle ei kuitenkaan nimetä asiasta vastaavaa viranomaista jo tietoihin

pääsyä koskevassa menettelyssä, se ei voi haastaa sitä osallistumaan menettelyyn eikä voi antaa sitovaa ratkaisua suostumuksen epäämisestä.

- 25 Jos hallintotuomioistuinten harjoittama hallintotoiminnan valvonta ei ole mahdollista perustelujen epäämisen vuoksi, oikeussuojan takaaminen on varmistettava hyväksymällä kanne (Verwaltungsgericht Wiesbadenin vakiintunut oikeuskäytäntö, ks. tuomio 15.2.2016 – 6 K 1328/14.WI –, juris, 27 kohta; tuomio 4.9.2015 – 6 K 687/15.WI –, juris, 36 kohta ja tuomio 26.3.2021 – 6 K 59/20.WI; samoin Verwaltungsgericht Köln, tuomio 18.4.2019 – 13 K 10236/16, juris, 54 kohta). Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista nyt käsiteltävässä asiassa, koska tosiasiallisesti vastuussa olevan elimen (viranomaisen) suostumusta ei voida pätevästi korvata ilman välttämätöntä haastamista. Tältä osin tilanne eroaa tähän mennessä ratkaistuista tapauksista, joissa evättiin vain oikeus tutustua tietoihin sellaisenaan, mutta asiasta vastaava viranomaisena oli nimetty. VwGO:ssa ei ole käsiteltävään asiaan sovellettavia menettelysääntöjä. Sen 99 §:n 2 momentissa säädetään ainoastaan suljetuin ovin tapahtuvasta menettelystä hallinnollisten asiakirjojen toimittamisesta kieltäytymisen yhteydessä. Tässä tapauksessa asian voi saattaa Bundesverwaltungsgerichtin käsiteltäväksi ja se voi tutkia sen kieltäytymistä koskevan ilmoituksen jälkeen, joka on kuitenkin myös perusteltava.
- 26 Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin kyse sisältöön tutustumista tai kieltäytymisen valvontaa koskevaa mahdollisuutta edeltävästä vastuussa olevan elimen nimeämisestä, jonka INPOL-järjestelmässä olevista tiedoista on kyse. Sitä ei tunneta, ja Bundeskriminalamt kieltäytyy myös ilmoittamasta tuomioistuimelle, mikä se on. Kansallinen lainsäätävä on tosin pannut direktiivin (EU) 2016/680 21 artiklan 1 kohdan täytäntöön siltä osin, että rekisterinpitäjä on BDSG:n 57 §:n nojalla vastuussa tietojen antamisesta rekisteröidylle tai niiden epäämisestä häneltä, ja sen mukaan Bundeskriminalamt on BKAG:n 84 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen perusteella ”äänitorvi” muille viranomaisille, jotka ovat vastuussa tietojen antamisesta. Tämä tietojen antaminen *edellyttää kuitenkin* asiasta vastaavan viranomaisen *suostumusta*.
- 27 Viranomaista, jolla todellisuudessa on vastuu ja joka vastustaa henkilön oikeutta tutustua tietoihinsa ja kieltäytyy antamasta suostumustaan, koskevien tietojen antamisesta kieltäytyminen menee kuitenkin pidemmälle kuin direktiivin (EU) 2016/680 15 artiklassa säädetty tietoihin pääsyn rajoittaminen. Sillä nimittäin poistetaan kokonaan tuomioistuimelta mahdollisuus harjoittaa tehokasta tuomioistuinvalvontaa. Näin on erityisesti, kun kieltäytymistä ei ole mitenkään perusteltu tai perustelu liittyy viranomaisten tehtävien vaarantumista ja vaarojen ehkäisyä koskeviin yleisiin toteamuksiin. Kansallisen lain teksti siis toistetaan, mutta tuomioistuimelle ei anneta tietoja tapauksen arvioimiseksi tämän normin valossa eikä mitään mahdollisuutta valvoa viranomaisen arvioinnin oikeellisuutta.
- 28 Vertailtaessa tätä siihen, että kieltäytyminen toimittamasta asiakirjoja tapahtuu hallintotuomioistuimessa käytävän menettelyn yhteydessä, pelkästään lakisääteisen kieltäytymisperusteen toistavat perustelut eivät täyttäisi VwGO:n 99 §:n 2 momentin mukaisen kieltäytymistä koskevan ilmoituksen edellytyksiä.

Käsiteltävässä asiassa on lisäksi niin, että perustelut todellisuudessa esittänyt viranomaisen pysyy anonyyminä, mikä merkitsee sitä, ettei se edes voisi antaa tai perustella VwGO:n 99 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaista kieltäytymistä koskevaa ilmoitusta. Hallinnollisten asiakirjojen toimittamisesta kieltäytymisen yhteydessä on kuitenkin esitettävä ainakin kieltäytymistä koskevan ilmoituksen asianmukainen perustelu, jotta tehokas oikeussuoja voidaan taata (BVerwG, tuomio 14.12.2020 – 6 C 11.18, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 29 Tehokkaan oikeussuojan mahdollistamiseksi tietojen toimittamisesta kieltäytyvän viranomaisen on esitettävä uskottavasti ja yksityiskohtaisesti BDSG:n 56 §:n 2 momentissa, luettuna yhdessä 57 §:n 4 momentin kanssa, säädettyjen kieltäytymisen syiden olemassaolo. Näiden vaatimusten mukainen perustelu riittää sen osoittamiseksi, että kieltäytyminen on perusteltua (HessVGH, tuomio 20.10.2019 – 10 A 2678/18.Z; vanha laki HessVGH, tuomio 17.4.2018 – 10 A 1991/17). Laissa säädetyn oikeuttavan perusteen toistaminen tai kuvaus ei riitä (BVerwG, tuomio 29.10.1982 – 4 B 172/82, [– –], 6 kohta, VG Wiesbaden, tuomio 26.3.2021 – 6 K 59/20.WI).
- 30 Bundeskriminalamt ja tuntematon viranomaisen – joka voi olla vain poliisiviranomainen – tulkitsevat kansallista oikeutta niin laajasti, että direktiivin (EU) 2016/680 kansalliset täytäntöönpanosäännökset ovat ristiriidassa rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien keskeisen sisällön kanssa.
- 31 Tältä osin on todettava, että INPOL-järjestelmään rekisteröinti on aivan ilmeisesti johtanut turvallisuusselvityksestä, jossa on käytetty muun muassa sinne kirjattuja tietoja, johtuvaan eräänlaiseen ammatinharjoittamiskieltoon. Tällä tavoin on rikottu perusoikeuskirjan 15 artiklaa, jonka mukaan jokaisella on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa vapaasti valitsemaansa tai hyväksymäänsä ammattia. Kantaja ei voi myöskään puolustautua tätä ammatinharjoittamiskieltoa vastaan, koska hänelle ei ilmoiteta ”negatiivisen” rekisteröinnin suorittanutta viranomaista eikä varsinkaan sitä, mikä käsiteltävässä asiassa estää pääsyn haettuun ammattiin. Rekisteröinnin laillisuutta ei myöskään ole mahdollista valvoa.
- 32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei voi harjoittaa toimivaltaisen viranomaisen päätöksen tehokasta tuomioistuinvalvontaa, koska vastuussa oleva viranomaisen kieltäytyy kansallisen oikeuden säännökseen vetoamalla antamasta tietoja tuomioistuimellekin eikä tuomioistuin katso kykenevänsä varmistamaan tehokasta oikeussuojaa aineellisella käsittelyllä. On lisättävä, että hallinnollisessa menettelyssä säädetyt mekanismit, kuten nyt käsiteltävässä asiassa välttämätön haastaminen, eivät myöskään ole mahdollisia vastuussa olevan viranomaisen nimeämisestä kieltäytymisen takia. Ei ole olemassa kansallista oikeussääntöä, jonka nojalla tuomioistuin voisi jättää käyttämättä välttämätöntä haastamista salassapitosyistä.
- 33 Tehokas oikeussuoja on siten poissuljettu kahdesta syystä, ja lisäksi kyseessä on myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa määrätyn oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkaaminen.

- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tältä osin, että kieltäytyminen nimeämästä vastuussa olevaa elintä, erityisesti kaikkien ymmärrettävien perustelujen puuttuessa, merkitsee direktiivin (EU) 2016/680 15 artiklan liian pitkälle menevää tulkintaa, jonka kansallinen lainsäätävä kuitenkin on mahdollistanut BDSG:n 57 §:n 6 momentissa, luettuna yhdessä 56 §:n kanssa, olevalla erittäin avoimella säännöllä, mistä seuraa, että vastaajan hyvin laaja kansallisen lainsäädännön tulkinta on ristiriidassa perusoikeuskirjan 8, 15, 47, 52 ja 54 artiklan ja direktiivin (EU) 2016/680 14, 15 ja 54 artiklan kanssa.

IV.

- 35 Päätökseen ei voida hakea muutosta.

[--]

TYÖASIAKIRJA